

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

УДК 130.2

Герчанівська Поліна Евальдівна
доктор культурології, професор
Національної академії керівних
кадрів культури і мистецтв
nikipolly@hotmail.com

**ДІАЛОГІЗАЦІЯ ЯК СУЧАСНА ФОРМА ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ
СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ**

Стаття присвячена вивченню перспектив розвитку глобалізаційних процесів у світі; проаналізовано основні чинники діалогічного повороту у міжнародних стосунках. Запропоновано авторський концепт феномену діалогізації як нової форми інтернаціоналізації суспільного життя; розроблено теоретико-методологічну модель дослідження цього феномену в контексті міжнародної практики та осмислено його парадигмальні основи. Також дано оцінку парадіалогу як форми дискурсивної практики.

Ключові слова: інтернаціоналізація, глобалізація, діалогізація, діалог, парадіалог.

Герчановская Полина Эвальдовна, доктор культурологии, профессор Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Диалогизация как современная форма интернационализации общественной жизни

Статья посвящена изучению перспектив развития глобализационных процессов в мире, проанализированы основные факторы диалогического поворота в международных отношениях. Предложен авторский концепт феномена диалогизации как новой формы интернационализации общественной жизни, разработана теоретико-методологическая модель исследования данного феномена в контексте международной практики, осмыслены его парадигмальные основы. Дана оценка парадіалога как формы дискурсивной практики.

Ключевые слова: интернационализация, глобализация, диалогизация, диалог, парадіалог.

Gerchanivska Polina, Doctor of Cultural Studies, Professor, National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

Dialogization as a modern form of internationalization of public life

The objective of the article is to study prospects of development of the globalization processes, as well as analysis of the phenomenon dialogization as a new form of internationalization of public life. It is shown that globalization has revealed a range of problems both within civilizations and between civilizations. The crisis of globalization demanded its critical reinterpretation and the change of a scientific paradigm. It led to the formation of dialogization as a new phenomenon of intercultural interaction with a new semantic content.

The basic factors of the dialogic turn in international relations are examined, in particular: 1) global and local conflicts in the structure of the international community; 2) the conflict between civilizations and peoples with different cultures and religions; 3) the conflict between Russia and Ukraine; 4) the confrontation between East and West of Ukraine.

It is proposed the architectural concept of dialogization; theoretical and methodological model of the study of this phenomenon in the context of international practice is developed; its paradigmatic foundations are studied. The concept is based on the paradigm that dialogization is a form of objective process of internationalization of public life. It is shown that the essence of the internationalization as an objective process of social development lies in the development and convergence of nations and peoples.

It is shown that the internationalization has gone through several stages in its formation and functioning. Each stage has its own content, which reflects the degree of maturity of a society and civilization as a whole, and is manifested in a specific form (comprehensive communications, cooperation, integration, and globalization). The criteria for determining the forms are the level of international exchange, the breadth and depth of mutual influence and interdependence of nations; the ratio of national and international public life of nations.

Dialogization is the modern form of internationalization of public life, which is based on the communicative principle. It is based on the concept of dialogue among peoples. Dialogization does not deny completely the ideas of globalization and adopts a positive one, which were accumulated in its architectonic, in particular, the idea of multiculturalism.

Awareness of the unity and diversity of the world; recognition of identity and self-worth of each of the national culture, as well as multivector character of their development; tolerant attitude to the culture of others are the main principles of dialogization. Attention should be focused on differences and on the community of national cultures as com-

ponents of the global cultural space. We asks weather on this basis it is possible perception of the culture of Another, its features, generated by the specifics of the living conditions, national traits and traditions.

The presence of desire and the willingness of communicators to express own position on problem questions; their willingness to accept and appreciate the position of partner; readiness for active interaction; presence of a common content platform in solving of the discussed problem are the basic conditions of dialogic interaction.

However, the result of dialogue often depends not only on the logical and factual arguments but on the balance of development and rapprochement of nations and peoples. Reducing the role of one of the components leads to distortions in the dynamics of inter-ethnic and international interaction. The necessary conditions for the success dialogization are firstly, the reliance on universal human values; secondly, a tolerant attitude to the culture of the Other. Tolerance should be a worldview principle in architectonic dialogization and informative landmark of the value system of society and outgrow in awareness a particular goals, consisting in maintaining stability in the world space.

In practice, the dialogue often replaced by paradiologue. Essentially a couple of dialogue is a form of simulation dialogue and the language of demagogy, which leads to a mystification of the real logic of the dialogue process. Manipulating by public consciousness, paradiolog blurs the line between informing and amusement of media public and brings the action in the game plane, which affects not only the method of supplying the information, but also on its structure and content.

Thus, the global crisis in the contemporary world actualized problem of scientific comprehension of the cultures interaction at all its levels and strategic modeling, design and forecasting of processes of international relations. It has defined a critical rethinking of globalization as a form of internationalization of social life and had activated search for theoretical and practical paradigms that would ensure effective international cooperation within the international community. The analysis showed that today globalization as a form of internationalization of social life, is replaced by dialogization, which focuses on dialogue.

Key words: internationalization, globalization, dialogization, dialogue, paradiolog.

В останні десятиліття у науці з усією виразністю починає проявлятися тенденція до вивчення комунікативного аспекту міжнародних стосунків. Цей діалогічний поворот був викликаний усе зростаючою потребою в радикальній зміні тієї соціокультурної ситуації, що склалася у сучасному світі. Йдеться про моделі універсальної (глобальної) цивілізації та конфлікти, які детерміновані західним універсалізмом. Метою статті є вивчення перспектив розвитку глобалізаційних процесів у світі та аналіз феномену діалогізації як нової форми інтернаціоналізації суспільного життя.

У процесі свого розвитку глобалізація виявила цілий спектр проблем як усередині цивілізацій, так і між цивілізаціями у цілому й, у першу чергу, загострила протиріччя глобального та локального в структурі світового співтовариства. Постало питання: що спровокувало виникнення цієї опозиції. В основі глобалізаційної моделі лежить презумпція мультикультуралізму як суспільного феномену "співіснування багатьох різноманітних етнічних, культурних, конфесійних груп в одному і тому самому соціальному просторі" [12, 14], а ключовим принципом – збереження культурних коренів кожного етносу як основної одиниці поліетносфери. Насправді, це – ідеальна модель. Якщо мультикультуралізм і рівноправність національних культур існують *de jure* і закріплені "Загальною декларацією ЮНЕСКО" [2], то *de facto* вони залишаються лише як намір.

Головна причина такого становища – протиріччя між прагненням Заходу до гегемонії на світовій арені й орієнтацією народів на самоідентифікацію. Захід, інтегруючи слабкі країни у глобальну систему, в якій він домінує, за допомогою міжнародних інститутів активно нав'язує їм власну політику (економічну, політичну, культурну, правову) та західну модель демократії. Зворотним боком єдиного соціокультурного простору стає інтенсифікація відтоку інтелектуального потенціалу з "малих" країн до країн сильних в економічному та політичному плані.

Якщо при моделюванні системи господарства концепція глобалізації спирається на закономірні принципи ринкової економіки, при моделюванні її політичної організації – на принципи демократії, то при конструюванні культурного процесу уніфікований підхід викликає глибокі сумніви.

Сьогодні Захід так і не зміг перемогти ті непорозуміння, що пов'язані з етнокультурною різноманітністю. Тому паралельно зі зростанням західного універсалізму активізується процес усвідомлення людиною своєї належності до певної етнічної спільноти. Психологічні чинники цієї інтенсифікації однакові для всього людства в епоху радикальних перетворень, що викликають соціальну нестабільність, – це пошук життєвих орієнтирів. Все більше уваги приділяється способам життєдіяльності попередніх поколінь, люди звертаються до віри, традицій, норм і цінностей, що були вироблені їх пращурами. Усвідомлюючи себе частиною певної етнічної спільноти з її усталеними характеристиками, людина відчуває психологічну захищеність у нестабільному світі.

Падіння комунізму зміцнило на Заході думку, що ідеологія демократичного лібералізму тріумфально перемогла у всьому світі, й тому вона універсально прийнятна. Однак, як відзначає У. Кимліка [9], у західному суспільстві принцип рівності прав розповсюджується лише на людей, які належать

до християнської європейської культури та поділяють її головні цінності. Усі інші культурні спільноти (етнічні групи, релігійні конфесії тощо), як правило, зазнають різних форм політичної, економічної або культурної дискримінації. Іншими словами, принцип рівноправності апріорно розповсюджується на обмежене коло спільнот, інші опиняються у становищі маргіналів. Для них формується система нормативних заборон, що веде до конфліктогенності усередині суспільства і провокує міжетнічні конфлікти, й як реакція на мультикультуралізм, виникли різноманітні моделі міжкультурних відносин, що ґрунтуються на диференціації національних культур (У. Кимліка, Ч. Кукатас) [9; 10].

Отже, актуальною проблемою глобалізації стає антагонізм між прагненням Заходу насаджувати універсальну західну культуру і втратою її привабливості для інших народів.

Однак центральним і найбільш небезпечним аспектом глобальної політики з'явився конфлікт між цивілізаціями та народами з різною культурою та релігією. Як показав С. Хантінгтон, саме "зіткнення цивілізацій є найбільшою загрозою миру в усьому світі" [6, 9]. На глобальному рівні світової політики основні сутички відбувається між Заходом і рештою світу, між християнською і мусульманською цивілізаціями. Глибокий антагонізм ідентичностей, що лежить в основі багатьох військових конфліктів (між арабами та ізраїльтянами, албанськими мусульманами та сербами, індійцями та пакистанцями, іспанськими мусульманами й християнами, шрі-ланкійськими буддистами й тамілами, ліванськими шіїтами й маронітами), спровокував безліч терористичних актів у різних кутах планети.

Сьогодні Близький Схід та Північну Африку захлеснула хвиля міжобцинних та міжетнічних конфліктів, що підігриваються мусульманською войовничістю й призводять до дестабілізації міжнародних відносин. Це стало об'єктивною причиною зростання міграційних процесів з мусульманського світу в Європу, і, як наслідок – підвищення рівня безробіття в країнах Європейського Союзу й намагання обмежити потік мігрантів, що викликає напруження на Заході.

Ситуація загострюється різким збільшенням кількості соціальних та політичних гравців у сучасному світі (зокрема, посилення могутності Китаю). Небезпечним наслідком глобального економічного й соціального розвитку країн стало також розповсюдження військового потенціалу в світі, що, по-перше, дозволяє окремим країнам домагатися панування над іншими країнами своєї цивілізації і свого регіону і, по-друге, дає їм засіб відбиття вторгнення в їхню цивілізацію або регіон будь-якої іншої зовнішньої держави [6, 288].

Отже, важливою проблемою людства в архітектоніці глобалізації є протистояння цивілізацій.

Не менш складними є також протиріччя, що виникли на пострадянському просторі, зокрема між Росією та Україною. Зупинимось докладніше на цій проблемі. Обидві країни належать до слов'янського культурного ареалу, православної у своїй більшості культури та мають багатий історичний досвід тісних взаємостосунків. Тож постає питання: у чому полягає причина сучасного конфлікту між цими країнами. По-перше, загострення бінарної опозиції: "сильне почуття національної ідентичності українців" – "російські імперські амбіції". Зі здобуттям незалежності Україна активно намагається вийти з-під російського контролю та сфери її впливу, одночасно зростає спрямованість Росії на гегемонію у пострадянському просторі.

По-друге, існування важливих невирішених питань, серед яких: Крим, права росіян на Україні, Чорноморський флот, економічні відносини. Незважаючи на цивілізаційну спільність країн, саме ці фактори призвели до сучасного військового протистояння України та Росії, що поглибилось через активне втручання Заходу в цій конфлікт.

Якщо обмежитись українським питанням, то є ще одна причина конфлікту – протиріччя між Сходом і Заходом України. Чинники, що обумовили появу різнополносності культур, різноманітні, зокрема: відмінність історичної долі регіонів; тривале їхнє існування в різних імперських системах із різною релігійною спрямованістю; розбіжності у динаміці соціально-економічного розвитку; неоднаковість у характері й орієнтації міжкультурних контактів; різниця у природних умовах, що обумовила специфіку життєдіяльності людей.

Змістовим ядром обох регіональних культур є український варіант християнства, в основі якого лежить язичницько-християнський синкретизм. Утім, для українського Заходу характерна спрямованість на західноєвропейську гілку християнства, західну культуру, в якій домінує католицизм і греко-католицька віра. Схід, навпаки, тяжіє до православ'я, православної культури. Разом з цим диференціація християнства на конфесії у західному регіоні та розкол православ'я на сході України призвели до того, що в межах кожного регіону сформувалися кілька споріднених локальних культур.

Сьогодні Схід країни являє собою конгломерацію локальних культур з домінуванням православної спрямованості, Захід – конгрегацію культур, орієнтованих на західноєвропейський варіант християнства. Усі ці фактори протягом століть сприяли формуванню специфічних регіональних культурних рис, обумовлюючи ціннісну різновекторність і регіональну самоідентифікацію людей. До

цього слід додати суперечності, що обумовлені нестабільністю влади в Україні та її взаємовідносинами з суспільством, а також падіння життєвого рівня населення.

Останні події в Україні свідчать про зростання рівня конфронтації в українському суспільстві. Збройний конфлікт на Донбасі актуалізував проблему воєнних біженців і "дітей війни". Все більш очевидним стає питання щодо співпраці та конструктивного діалогу між різними регіонами України – сходом і заходом, центром, півднем і північчю. Потрібне розвінчування нав'язаних пропагандою стереотипів, пропагандистських кліше щодо регіонального протистояння, детермінованого розмаїттям економічної, політичної, історичної та культурної спадщини та регіональної ідентичності.

Таким чином, болісною проблемою сучасності для українського суспільства є такі бінарні опозиції як Росія – Україна, Схід – Захід України. Проте це – лише вершина айсберга, ім'я якому – міжнародні та міжетнічні конфлікти.

Отже, глобалізація, з одного боку, показала, що світ взаємозалежний, з іншого – загострила комплекс протиріч усередині світового співтовариства.

Сьогодні ми є свідками біфуркаційного переходу глобалізаційних процесів у нову форму міжнародних стосунків – діалогізацію. Про "діалогічний поворот" у світовому співтоваристві заговорили філософи, культурологи, соціологи, політологи, які виявилися одностайні у думці, що розгортання діалогу (міжцивілізаційного, міжетнічного, між владою і суспільством тощо) є єдина альтернатива сучасному негативному сценарію розвитку стосунків між цивілізаціями та народами. Ці тенденції знайшли відображення у численних формах діалогу постмодерністського дискурсу, а також самих різних моделях демократії, що акцентують її комунікативний (дискурсивний, інформаційний тощо) аспект.

Утім, парадоксом сучасних соціальних і гуманітарних наук є ситуація, коли очевидна актуальність і злободенність діалогізації сусідить з великими лакунами в її теоретичному осмисленні. Практична реалізація проекту "діалогічного повороту" потребує розуміння феномену діалогізації та його відмінностей від інших форм дискусійної взаємодії (наприклад, у лінгвофілософському ключі).

Діалогізація є однією з форм об'єктивного процесу інтернаціоналізації суспільного життя, її основною парадигмою є розвиток концепту діалогу як у площині національної культури, так і в полі міжнародних відносин. Цілком очевидно, що традиційні структурно-лінгвістичні моделі діалогу [1; 3; 11] принципово недостатні для опису цього соціокультурного феномену. Потрібно розробити адекватну теоретико-методологічну модель дослідження феномену діалогізації у контексті міжнародної практики, осмислити його парадигмальні основи, що ведуть до зміни наукових парадигм. Для цього був використаний метод наукового передбачення, сутність якого полягає в обґрунтованому передбаченні процесу розвитку інтернаціоналізації суспільного життя та його наслідків.

Вихідні орієнтири для осмислення основної проблеми дослідження слід шукати в природі феномену інтернаціоналізації суспільного життя, сутність якого полягає у розвитку та зближенні націй і народів. У своєму становленні й функціонуванні інтернаціоналізація пройшла кілька етапів, кожний із яких має свій зміст, що відбиває ступінь зрілості суспільства та цивілізації в цілому і проявляється у певній формі. Критеріями для визначення форм є: рівень міжнаціонального обміну; широта і глибина взаємовпливу і взаємозалежності націй; співвідношення національного й інтернаціонального в суспільному житті народів.

На першому етапі, в період становлення інтернаціоналізації, основною її формою були всебічні зв'язки, що виявилось у розширенні обміну в різних сферах суспільного життя та впливі його на розвиток національних культур. Слід підкреслити, що "головним і найбільш діючим засобом встановлення зв'язків між співтовариствами людей споконвічно були ринок, обмін, торгівля" [7, 82]. На другому етапі стосунки між націями і народами поглиблюються, розширюються і переростають у нову форму – співробітництво. Відбувається активний процес пристосування національних культур до взаємодії, формування між ними стійких зв'язків, які поступово набувають системного характеру.

На третьому етапі якісні зрушення в системі міжнародних відносин детермінують виникнення іншої форми інтернаціоналізації – інтеграції, основними ознаками якої є: регулювання процесу міжнаціональної взаємодії, кооперування, поява міжнародних організацій. Практика міжнародних відносин на цьому етапі виступає як особлива форма регулювання міжнародних контактів різних країн, у процесі яких виробляються спеціальні органи та об'єднання, що здійснюють спрямовану й широку політику культурної взаємодії (наприклад, ООН, ЮНЕСКО). Інтеграційні процеси в Європі почалися після Другої світової війни, коли Європа розділилася на два антагоністичні блоки: з одного боку, західна Європа під американським впливом, з іншого – східна Європа під радянським контролем. Якщо на заході Європи інтеграція відбувалася на економічній основі, то на сході – склалася радянська модель інтеграції за ідеологічними принципами.

У другій половині ХХ ст. формується інша форма інтернаціоналізації – глобалізація, що характеризується комплексною взаємозалежністю націй та народів і передбачає орієнтацію суспільства на

ідеал певної інтегративної цивілізації як єдиного планетарного соціокультурного комплексу. Криза глобалізації на початку XXI ст., що обумовлена загостренням протиріч на національному та міжнародному рівнях, детермінувала критичне переосмислення цього явища й активізувала пошук теоретико-концептуальних і прикладних парадигм, що забезпечили б ефективну взаємодію всередині світового суспільства.

Сьогодні відбувається об'єктивна зміна наукової парадигми. Ця світоглядна трансформація спровокувала формування нової форми інтернаціоналізації – діалогізації – з новим змістовим наповненням. Однак діалогізація не відрікається повністю від ідей глобалізації, а бере на озброєння те позитивне, що було накопичено в її архітектоніці, й у першу чергу – ідею мультикультуралізму.

Зі зміною форми переосмислюється також стратегія у вирішенні проблеми взаємодії культур як глобальної проблеми людства, що спрямована на розвиток порозуміння між людьми, групами та народами з різними світоглядами, на підвищення рівня їхньої співпраці. Ключову роль у діалогізації відіграють комунікативні процеси, а важливим механізмом їх упровадження є діалог. Однак у рамках діалогізації він не вписується у своє традиційне поняття, виступаючи інструментом інтерактивного обміну між суб'єктами з різним етнічним, культурним, релігійним і мовним минулим та спадщиною з метою економічної, політичної, соціальної та культурної інтеграції монокультурних спільнот.

Головними принципами діалогізації є усвідомлення єдності та різноманіття світу; визнання своєрідності й самоцінності кожної з національних культур, а також полівекторного характеру їх розвитку; толерантне ставлення до культури Іншого.

Транспонуючи теорії діалогістики на матрицю діалогізації, можна концептуалізувати основні умови діалогічної взаємодії: наявність у комунікантів бажання й готовність висловити свою позицію з проблемних питань; їх готовність сприйняти й оцінити позицію партнера; готовність до активної взаємодії; наявність загальної змістової платформи у вирішенні обговорюваної проблеми.

Отже, діалогізація – це сучасна форма інтернаціоналізації суспільного життя, що ґрунтується на комунікативному принципі.

Однак результат діалогу часто залежить не стільки від логічних і фактичних аргументів, скільки від балансу процесів розвитку й зближення націй і народів. Зменшення ролі одного з компонентів призводить до перекосів у динаміці міжнаціональної та міжетнічної взаємодії. Прикладом тому є наслідок національної політики, що проводилась у радянський період: керівна роль приділялася зближенню національних культур, у той час як інший компонент – розвиток припинювався, що призвело до згладжування різноманітності національних культур. Саме ці симптоми простежуються в архітектоніці глобалізації. Розв'язання цих протиріч можна досягнути шляхом інституційного регулювання діалоговими процесами з урахуванням національних інтересів.

Важливими факторами, що сприяють позитивному діалогу є наявність спільних інтересів та ціннісних орієнтацій комунікантів. Утім, чи можна говорити про продуктивність діалогу між суб'єктами з різними світоглядними системами, наприклад між тоталітарним Сходом і Заходом з його республіканським ідеалом свободи особистості. Така постановка питання є проблематичною через відсутність спільної платформи для діалогу. Акцент на синтез цінностей, що широко поданий у сучасному західному політичному дискурсі [8], на наш погляд, є утопічним.

Утім діалог, причому діалог ефективний, між цивілізаціями і народами, що стоять на різних світоглядних позиціях, цілком можливий. Необхідними умовами успіху діалогізації є: опора на загальнолюдські цінності; вільний обмін поглядами та ідеями між людьми та народами; накопичення критичної маси людей, орієнтованих на міжкультурний діалог; толерантне ставлення до культури Іншого.

Зазначимо, що феномен толерантності має контекстуальний та еволюційний характер і залежить від ступеня його включення в ціннісно-нормативну систему конкретного суспільства. Примітно, що вперше в європейській історії проблема толерантності виникла саме на релігійному рівні, і первісний зміст терміна був – віротерпимість. Здавалось би, віра повинна породжувати милосердя і терпимість, однак у дійсності релігійна людина може легко впасти у спокусу фанатизму. Історія показала, що немає нічого більш складного, ніж бути толерантними до людей з іншими релігійними переконаннями.

В основі цього явища лежить уявлення про непогрішимість власних ідей та тверда упевненість у помилковості інших поглядів. Тобто, цей процес завжди відбувався у постійній опозиції Я-Інший. Толерантне ставлення до людей, які відрізняються своїми переконаннями і навичками, потребує розуміння, що істина не може бути однозначною – вона багатогранна і що існують інші думки, які здатні пролити світло на сутність питання. Необхідне усвідомлення того, що за власне зовнішніми людськими відмінностями (різний колір шкіри, розріз очей), за різноманіттям поглядів ховається щось більш важливе – належність до людства у цілому. З'ясовуючи цінності, орієнтації, оцінки, моделі поведінки Іншого, необхідно шукати не те, що роз'єднує людей, а те, що їх єднає. Лише тоді вони спроможні стати відкритими до діалогу.

У цьому ракурсі на перший план виходить осмислення цінності культурної різноманітності, визнання за людиною невідчужуваних прав і свобод, уважне ставлення до Іншого, повага інших поглядів, традицій, стилів, практик релігійного життя без внутрішньої згоди з ними. В умовах демократії діалогізм сприяє встановленню і підтримці плюралістичного балансу духовного життя суспільства, що забезпечується як самими його членами, так і певними інституціями.

В архітектоніці діалогізації толерантність повинна стати світоглядним принципом, змістовим орієнтиром ціннісно-нормативної системи суспільства, перерости в усвідомлення конкретної цілі – підтримку стабільності у світовому просторі.

Утім, на практиці діалог часто підмінюється парадіалогом, і, перш за все, у медійній сфері (телевізійні ток-шоу, політичні дискурси тощо), що використовується як інструмент влади політичних еліт. За визначенням С. Поцелуєва, "під парадіалогом ми розуміємо один із різновидів квазидіалогічного дискурсу, що характеризується симуляцією і пародіюванням діалогічної логіки розгортання предметної програми комунікації і заміною її набором логічних і прагматичних нісенітниць" [4, 80]. Власне, парадіалог є формою симуляції діалогу, мовної демагогії, що веде до містифікації реальної логіки діалогічного процесу.

С. Поцелуєв розрізняє три типи парадіалогу: "абсурдистський, нонсенсний і парадоксалістський" [5, 233]. За його визначенням, якщо хоча б один із учасників парадіалогу налаштований на предметну розмову, то має місце абсурдистський діалог, у якому ця предметна інтенція зводиться до абсурду. Головною відмінною рисою нонсенсного діалогу виступає безпредметність дискурсу всіх учасників спілкування, що, як правило, припускає наявність псевдодіалогічної ситуації. Парадоксалістський діалог має місце у випадку парадоксальної комунікативної поведінки хоча б одного з учасників спілкування. Типовим випадком такого діалогу є спілкування у рамках "комунікативних пасток" (double bind).

Маніпулюючи суспільною свідомістю, парадіалог стирає грані між інформуванням і розвагою медійної публіки, переносить дію в ігрову площину, що позначається не тільки на способі подачі інформації, але й на її структурі та змісті. Зокрема, цьому сприяє загальна орієнтація ток-шоу на вибір сенсаційно-розважальних тем та його учасників. Через різноманітні форми дискурсу (медійна, перформанс, хепенінг, флешмоб тощо), парадіалог апріорно адресується інфантильній публіці, яка жадає розваг, що сприяє парадіалогізації публічного простору і блокує доступ до критичних аргументів.

Отже, глобальні кризи у сучасному світовому просторі актуалізували такі проблеми, як: взаємодія культур на усіх її рівнях; стратегічне моделювання, проектування і прогнозування процесів розвитку міжнародних стосунків. Це детермінувало критичне переосмислення глобалізації як форми інтернаціоналізації соціокультурного життя та пошук теоретико-концептуальних і прикладних парадигм, що забезпечили б ефективний міжкультурний зв'язок усередині світового співтовариства. Проведений аналіз показав, що сьогодні у світі відбувається об'єктивний процес зміни глобалізації на нову форму інтернаціоналізації – діалогізацію, в якій ключову роль відіграють комунікативні процеси, що орієнтовані на вирішення глобальних проблем людства за допомогою діалогу.

Література

1. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества / М.М. Бахтин. – М.: Искусство, 1979. – 412 с.
2. Декларация принципов терпимости, утвержденная резолюцией 5.1 Генеральной конференции ЮНЕСКО от 16 ноября 1995 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi/bin/laws/main.cgi?nreg=995_503&p=1272455534137886.
3. Лотман Ю. М. Семиотика культуры. Асимметрия и диалог. Избранные статьи в 3-х т. / Ю. М. Лотман. – Таллинн: Александре, 1992. – Т.1. – 1992. – С. 46–57.
4. Поцелуев С.П. Диалог и квазидиалог в коммуникативных теориях демократии : Монография / С.П. Поцелуев. – Ростов н/Д: СКАГС, 2010. – 496 с.
5. Поцелуев С.П. Диалог и парадіалог взаимодействия в политической практике коммуникативного общества: дис. ... д-ра полит. н. : 23.00.01 / Сергей Петрович Поцелуев. – Ростов-на-Дону, 2010. – 439 с.
6. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон; пер. с англ. Т. Велимеева, Ю. Новикова. – М: АСТ, 2003. – 603 с.
7. Цивилизация, культура, личность / под ред. В. Ж. Келле. – М.: Эдиториал УРСС, 1999. – 224 с.
8. Etzioni A. The End of Cross-Cultural Relativism / A. Etzioni // Alternatives, Social Transformation and Humane Governance. – April-June 1997. – Vol. 22. – № 2. – P. 177–189.
9. Kymlicka W. Immigration, Multiculturalism and the Welfare State / W. Kymlicka // Ethnicity and International Affairs. – Vol. 20.3. – Fall. – 2006. – P. 1–20.
10. Kukathas Ch. The Liberal Archipelago: A Theory of Diversity and Freedom / Ch. Kukathas. – Oxford: Oxford University Press, 2003. – 292 p.